

HET HUWELIJK

Van Tim Keller verschenen

- In alle redelijkheid – *Christelijk geloof voor welwillende sceptici*
De vrijgevige God – *Recht naar het hart van het christelijk geloof*
 Namaakgoden – *De lege beloften van geld, seks en macht*
 en de enige werkelijke hoop
Ruim baan voor gerechtigheid – *Rechtvaardig worden door*
 Gods genade
 Kruistocht – *Het leven van koning Jezus*
Bevrijd van je zelf – *De weg naar echte christelijke blijdschap*
 Het huwelijk – *Gods wijsheid over gevende liefde*
Goed werk – *Ons dagelijks werk en Gods plan voor de wereld*
 Centrum-Kerk – *Het evangelie midden in je stad*
 Galaten – *Om te lezen, te leren, te leiden*
 Aan Gods hand door pijn en lijden
Ontmoetingen met Jezus – *Onverwachte antwoorden op grote*
 levensvragen
 Rechters – *Om te lezen, te leren, te leiden*
Bidden – *Vertrouwelijke omgang met de ontzagwekkende God*
 Preken – *Geloof overbrengen in een sceptische tijd*
 Romeinen 1-7 – *Om te lezen, te leren, te leiden*
Psalmendagboek – *Een jaar lang leven met de liederen van Jezus*
 Romeinen 8-16 – *Om te lezen, te leren, te leiden*
 Geroepen tot barmhartigheid
 Bij je volle verstand – *Een uitnodiging aan skeptici*
 Kerstboodschap – *Het geheim van de geboorte van Christus*

Tim Keller

samen met Kathy Keller

**HET
HUWELIJK**

Gods wijsheid
over gevende
liefde

Uitgeverij Van Wijnen - Franeker

Eerste druk juni 2012
Tweede druk december 2012
Derde druk september 2013
Vierde druk januari 2015
Vijfde druk juli 2016
Zesde druk mei 2018

© 2011 Timothy Keller en Kathy Keller. All rights reserved.

Oorspronkelijke uitgever Dutton, Penguin Group (USA) Inc. New York, U.S.A.

Oorspronkelijke titel *The Meaning of Marriage – Facing the Complexities of Commitment with the Wisdom of God*

© 2012 Nederlandse vertaling: Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172, 8800 AD Franeker
www.uitgeverijvanwijnen.nl

De Bijbelteksten zijn met toestemming van het Nederlands Bijbelgenootschap overgenomen uit de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV).

Vertaling René Barkema

Omslagontwerp Garage/BNO

ISBN 978 90 5194 440 2

NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding	7
1. Het geheim van het huwelijk	17
2. De kracht voor het huwelijk	50
3. De essentie van het huwelijk	81
4. De bedoeling van het huwelijk	117
5. Liefde voor de vreemdeling	144
6. De ander omarmen	186
7. Alleenstaanden en het huwelijk	212
8. Seks en het huwelijk	243
Epiloog	263
Bijlage: De rol van de seksen bij het nemen van beslissingen	267
Noten	272
Dank	306
Over de auteurs	308

Al veertig jaar lang vrienden

*Het leven heeft ons op verschillende plaatsen gebracht,
maar nooit van elkaar verwijderd,
ook niet van elkaar onderling,
ook niet van onze Eerste Liefde*

Adele en Doug Calhoun

Jane en Wayne Frazier

Louise en David Midwood

Gayle en Gary Somers

Cindy en Jim Widmer

Inleiding

*God, beste hoeder van de huwelijksband,
Voeg uwe harten saam.*
William Shakespeare, *Hendrik V*

Een boek voor getrouwde mensen

Dit boek is als een boom die gevoed wordt door drie diepe wortels. De eerste is mijn 37-jarig huwelijk met Kathy, mijn vrouw.¹ Ze heeft me geholpen om dit boek te schrijven en zelf heeft ze hoofdstuk 6 geschreven: ‘De ander omarmen.’ In hoofdstuk 1 waarschuw ik de lezers voor de cultuur van onze tijd, waarin een ‘zielsverwant’ getypeerd wordt als degene die perfect bij je past. Maar toen wij elkaar leerden kennen, ontdekten we dat onze harten wonderbaarlijk op elkaar aansloten. Ik leerde Kathy kennen via haar zus, Susan, een studiegenoot van me op Bucknell University. Susan vertelde mij vaak over Kathy en Kathy over mij. Als jong meisje was Kathy tot geloof in Christus gekomen door *De kronieken van Narnia* van C.S. Lewis.² Ze drong er via Susan op aan dat ik ze ook zou lezen. Ik las ze en was onder de indruk van die boeken en ook van andere werken die Lewis had geschreven en die ik daarna las. In 1972 begonnen we allebei aan dezelfde opleiding, aan het Gordon-Conwell Theological Seminary aan de noordkust van Boston, en daar ontdekten we al gauw dat we die ‘geheime draad’ kenden, waardoor mensen volgens Lewis goede vrienden van elkaar worden – of zelfs nog meer.

Misschien is het u opgevallen dat de boeken waarvan u het meest houdt, door middel van een soort geheime draad met elkaar verbonden zijn. U weet heel goed welk speciaal element ze gemeenschappelijk hebben, al kunt u het niet onder woorden brengen. (...) Worden niet alle levenslange vriendschappen geboren uit zo'n moment dat u eindelijk iemand tegenkomt die enig idee (...) heeft van datgene waarnaar u sinds uw geboorte verlangt (...)?³

Onze vriendschap ging van verliefdheid over in verloving en vervolgens van een jong en breekbaar huwelijk in een beproefd en duurzaam huwelijk. Maar dat is wel gebeurd langs de weg van 'de preek over de parels en de zwijnen', het Grote Vieze Luiers Conflict, de 'ruzie van het stukgesmeten trouwservies' en andere minder verheven gebeurtenissen in ons gezinsleven die in dit boek aan de orde komen – allemaal mijlpalen op de hobbelige weg naar een gelukkig huwelijk. Net als de meeste moderne jonge stellen ontdekten we dat het huwelijk veel moeilijker was dan we hadden gedacht. Aan het eind van onze trouwdienst liepen we tijdens een oud gezang de kerk uit. We beseften nog nauwelijks wat voor moois daarin gezegd wordt over de moeite en de pijn die het kost om te werken aan een sterk huwelijk.

Ja, zelfs in beproeving, in tijden van pijn
zal ik vol genade een steun voor je zijn.
Ik ben altijd bij je, hoe fel ook je angst
en keer het ten goede, mijn gunst duurt het langst.⁴

Dit boek is dan ook bedoeld voor echtgenoten die ontdekt hebben dat het huwelijk iedere dag weer een uitdaging is en die op zoek zijn naar praktische aanwijzingen om de felle 'beproe-

vingen' in het huwelijk te kunnen doorstaan en er sterker uit te komen. Volgens onze samenleving begint het huwelijk 'als de wittebroodsweken voorbij zijn'. Dit boek is bedoeld voor mensen die dit letterlijk zo hebben ervaren en het gevoel hebben dat ze hardhandig met beide benen op de grond zijn gezet.

Een boek voor ongetrouwde mensen

De tweede bron waaruit dit boek voortvloeit, is het jarenlange pastoraat in een stad met miljoenen (en een kerk met duizenden) alleenstaande volwassenen. Onze gemeente, Redeemer Presbyterian Church in Manhattan, is een zeldzaamheid. Een paar jaar geleden, toen er zo'n 4.000 mensen naar de kerk kwamen, vroeg ik een bekende kerkelijke adviseur: 'Hoeveel kerken die net zo groot zijn als de onze tellen 3.000 alleenstaanden?' Hij antwoordde: 'Jullie kerk is uniek, voor zover ik weet.'

Bij ons pastorale werk in het centrum van New York eind jaren tachtig werden Kathy en ik keer op keer geraakt door de zeer ambivalente houding van de westerse cultuur tegenover het huwelijk. Daar hoorden we voor het eerst van de bezwaren die nu gemeengoed zijn – dat het huwelijk oorspronkelijk een eigendomsregeling was en dat het een aflopende zaak is, dat het huwelijk de individuele vrijheid beperkt en onderdrukkend is geweest voor vrouwen, dat het huwelijk dodelijk is voor de hartstocht en zich slecht verdraagt met moderne psychologische inzichten, dat het huwelijk maar een 'boterbriefje' is en de liefde ingewikkeld maakt. Al deze levensbeschouwelijke bezwaren dienen echter als dekmantel voor tegenstrijdige persoonlijke gevoelens, die voortkomen uit allerlei negatieve ervaringen met het huwelijk en het gezin.

Toen we nog maar kort aan het werk waren in New York, in de herfst van 1991, heb ik negen weken achter elkaar over het

huwelijk gepreekt. Het is de meest beluisterde serie preken of lezingen die in de kerk gehouden zijn. Aan het begin van de serie moest ik verantwoorden waarom het wekenlang zou gaan over het huwelijk in een gemeente waar de meeste mensen ongetrouwd zijn. Mijn belangrijkste motivatie was dat alleenstaande mensen van nu inzicht moeten krijgen in de harde werkelijkheid van het huwelijk en tegelijkertijd moeten weten hoe heerlijk het kan zijn. Wat ik toen gezegd heb is ook bruikbaar voor alleenstaande lezers van nu. Dit boek is ook bestemd voor hen.

Ter voorbereiding op het schrijven heb ik een hele hoop christelijke boeken over het huwelijk gelezen. De meeste ervan zijn geschreven om getrouwde stellen te helpen bij specifieke problemen. Dit boek kan daar ook voor worden gebruikt, maar is in eerste instantie bedoeld om zowel getrouwde als ongetrouwde mensen te laten zien wat het huwelijk is volgens de Bijbel. Dat zal getrouwde mensen helpen om verkeerde opvattingen, die schadelijk kunnen zijn voor hun huwelijk, bij te stellen, en alleenstaande mensen ervoor behoeden om te hoge verwachtingen te hebben van het huwelijk of het huwelijk juist volledig af te wijzen. Verder zal iedere lezer door een Bijbels boek over het huwelijk een beter idee krijgen wie er in aanmerking komt als toekomstige levensgezel.

Een boek over de Bijbel

Er is nog een derde bron waaruit dit boek voortvloeit, en dat is de belangrijkste. Want ook al is dit boek geworteld in mijn persoonlijke ervaringen van huwelijk en pastoraat, het is vooral gebaseerd op het onderwijs van het Oude en Nieuwe Testament. Bijna 40 jaar geleden, toen we nog theologie studeerden, hebben Kathy en ik ontdekt wat de Bijbel leert over seks, sekse en huwelijk. In de 15 jaar die daarop volgden, hebben we dat

vormgegeven in ons eigen huwelijk. Daarna, in de afgelopen 22 jaar, hebben we alles wat we zijn tegengekomen in de Schrift en in onze eigen ervaring gebruikt om jongvolwassenen in de stad te begeleiden, te bemoedigen, te adviseren en te onderwijzen met betrekking tot seks en huwelijk. De opbrengst van deze drie akkers leggen we in dit boek voor je neer.

Maar het fundament van dit alles is de Bijbel.

In de Bijbel zijn er drie menselijke instellingen die verschillen van alle andere – het gezin, de kerk en de staat. Er staat niets in de Bijbel over het besturen van scholen, hoe belangrijk die ook zijn voor een bloeiende samenleving. Er staat niets in over handelsondernemingen of musea of ziekenhuizen. Zo zijn er allerlei grote instellingen en menselijke ondernemingen die niet genoemd of geregeld worden in de Bijbel. En daarom zijn we vrij om ze uit te vinden en uit te werken in lijn met de algemene principes die de Bijbel ons geeft met het oog op het menselijk leven.

Maar met het huwelijk is dat anders. God heeft het huwelijk ingesteld voor het welzijn en het geluk van de mensheid. Het huwelijk is niet iets wat in de late bronstijd is ontstaan om eigendomsrechten te regelen. Op het hoogtepunt van het scheppingsverhaal in Genesis zien we dat God een vrouw en een man bij elkaar brengt en hen een maakt in het huwelijk. De Bijbel begint met een bruiloft (van Adam en Eva) en eindigt in het boek Openbaring met een bruiloft (van Christus en de kerk). Het huwelijk is Gods plan. Zeker, het is ook een menselijke instelling en elke versie ervan weerspiegelt de menselijke cultuur waarin het is ingebed. Maar het concept en de wortels van het menselijk huwelijk zijn Gods eigen werk en daarom is het cruciaal wat de Bijbel zegt over Gods bedoeling met het huwelijk.

Daarom wordt in huwelijksdiensten gezegd dat het huwelijk

is ‘ingesteld door God, gereguleerd door zijn geboden en gezegend door onze Heer Jezus Christus’. Wat God instelt, daarvoor stelt hij regels vast. Als God het huwelijk uitgevonden heeft, dan moeten mensen die het aangaan hun uiterste best doen om zijn bedoelingen te begrijpen en na te leven. Dat doen we ook op allerlei andere vlakken in ons leven. Bijvoorbeeld bij het kopen van een auto: als je een voertuig koopt, een machine die je nooit zelf had kunnen maken, pak je de handleiding en houd je je aan wat de ontwerper te zeggen heeft over het gebruik en het onderhoud van je auto. Wie dat niet doet, vraagt om problemen.

Veel mensen die God of de Bijbel niet erkennen en toch een gelukkig huwelijk hebben, houden zich in grote lijnen aan Gods bedoelingen, of ze dat nu in de gaten hebben of niet. Maar het is veel beter als wij ons bewust zijn van deze bedoelingen. En de plek om ze te ontdekken is de Schrift.

Wat als je dit boek wilt lezen, maar niet gelooft dat de Bijbel Gods gezaghebbende openbaring is? Misschien waardeert je de Bijbel in bepaalde opzichten, maar wantrouwt je wat erin gezegd wordt over seks, liefde en huwelijk. Op deze vlakken verschilt de wijsheid van weleer wel heel sterk van onze hedendaagse Westerse gevoelens en daarom wordt wel gezegd dat de Bijbel op deze punten ‘achteruitwerkend’ is. Toch willen we je aanmoedigen om dit boek uit te proberen. Jarenlang hebben Kathy en ik onderwijs gegeven over het huwelijk en heb ik op talloze bruiloften gesproken over het huwelijk. Daarbij hebben wij ontdekt dat mensen die onze opvattingen over de Bijbel of het christelijk geloof niet delen, meestal onder de indruk zijn van het prachtige perspectief dat de Bijbel biedt op het huwelijk en het heel relevant blijken te vinden voor hun eigen situatie. Er zijn al zoveel mensen die na de plechtigheid tegen mij hebben gezegd: ‘Ik ben helemaal niet religieus, maar zo’n bruikbare en praktische uitleg

van het huwelijk heb ik nog nooit eerder gehoord.’

Het is moeilijk om het huwelijk in het goede perspectief te zetten. We kijken er allemaal naar met een blik die onherroepelijk vervormd is door onze eigen ervaringen. Als je uit een bovengemiddeld stabiel gezin komt en je ouders een geweldig huwelijk hadden, dan denk je: het lijkt zo makkelijk. Maar als je zelf trouwt ontdek je tot je schrik hoe moeilijk het is om een duurzame relatie op te bouwen. Als je daarentegen een slecht huwelijk of een scheiding hebt meegemaakt, als kind of als volwassene, dan kunnen je verwachtingen van het huwelijk ten onrechte laaggespannen en pessimistisch zijn. Je bent dan *te* sterk gericht op relatieproblemen en als ze ontstaan zeg je al te makkelijk: ‘Ja hoor, het is zover,’ en geef je de moed op. Met andere woorden: alle mogelijke ervaringen kunnen een belemmering zijn om er zelf aan te beginnen.

Dus waar kun je terecht voor een totaaloverzicht van het huwelijk? Er zijn veel goede boeken over het ‘hoe en wat’ en meestal zijn ze geschreven door prima hulpverleners. Maar zulke handleidingen voor een goed huwelijk zijn vaak al na een paar jaar gedateerd. In de Bijbel vind je onderwijs dat eeuwenlang door miljoenen mensen in talloze culturen is uitgeprobeerd. Van welke andere bron over het huwelijk kun je dat zeggen?

De plattegrond van dit boek

Dit boek houdt zich hoofdzakelijk bezig met de grootse tekst van Paulus over het huwelijk in Efeziërs 5, niet alleen omdat die tekst zelf zo rijk en vol is, maar ook omdat deze tekst in verbinding staat met en een uitwerking is van die andere uiterst belangrijke tekst over het huwelijk: Genesis 2. In het eerste hoofdstuk zullen we de discussie plaatsen in haar culturele context en de twee meest basale lessen uitwerken die de Bijbel leert over het

huwelijk – dat het is ingesteld door God en dat het huwelijk bedoeld is als een weerspiegeling van Gods reddende liefde voor ons in Jezus Christus. Want daardoor helpt het evangelie ons het huwelijk te begrijpen en helpt het huwelijk ons het evangelie te begrijpen. In hoofdstuk 2 bespreken we de stelling van Paulus dat alle getrouwde mensen het werk van de heilige Geest nodig hebben in hun leven. Het werk van de Geest zorgt ervoor dat het reddingswerk van Christus werkelijkheid wordt in ons hart, doordat het ons bovennatuurlijke kracht geeft tegen de grootste vijand van het huwelijk, namelijk zondig egocentrisme. Als wij de ander willen dienen zoals we dat behoren te doen, kunnen we niet zonder de volheid van de Geest.

Met hoofdstuk 3 komen we bij het hart van het huwelijk, namelijk de liefde. Maar wat is liefde? In dit hoofdstuk wordt besproken hoe gevoelens van liefde zich verhouden tot daden van liefde, hoe romantiek en hartstocht zich verhouden tot verbondenheid en betrokkenheid. In hoofdstuk 4 wordt de vraag besproken wat het *doel* van het huwelijk is. Het is een weg waarop twee geestelijke vrienden elkaar helpen om te worden zoals ze door God bedoeld zijn. We zullen dan ook ontdekken dat wie gelijk wil worden aan Christus ook nieuw en dieper geluk zal vinden in Christus. In hoofdstuk 5 worden drie sets van vaardigheden uitgewerkt waarmee we elkaar op die weg kunnen helpen.

In hoofdstuk 6 wordt de christelijke opvatting besproken dat het huwelijk een plek is waar de twee seksen elkaars verschillen aanvaarden en daarvan leren en groeien. Hoofdstuk 7 is een poging om alleenstaanden te helpen om het materiaal in dit boek toe te passen in hun leven en om op een verstandige manier na te denken over de zoektocht naar een huwelijk. Hoofdstuk 8 tot slot zal gaan over het thema seks: waarom het in de Bijbel beperkt wordt tot het huwelijk en, als we tenminste aanvaarden

wat de Bijbel zegt, welke plaats het heeft in het leven van alleenstaanden en gehuwden.⁵

In dit boek onderzoeken we de christelijke opvatting van het huwelijk. Zoals gezegd zullen we ons baseren op een aantal Bijbelteksten die we eenvoudigweg zullen lezen. Volgens de Bijbel heeft God het huwelijk bedacht om zijn reddende liefde voor ons in Christus te weerspiegelen, om ons karakter te verfijnen, om een stabiele menselijke gemeenschap voor de geboorte en de opvoeding van kinderen te scheppen en dit alles te verwezenlijken door twee elkaar aanvullende geslachten bijeen te brengen in een duurzame levenseenheid. Vandaar ook dat we moeten zeggen dat deze christelijke visie op het huwelijk niet gerealiseerd kan worden door twee mensen van hetzelfde geslacht. Dat is de unanieme opvatting van de Bijbelschrijvers en daarom zullen we die in de rest van dit boek als uitgangspunt nemen en zullen we het thema homoseksualiteit niet afzonderlijk bespreken.

Het Bijbels onderwijs over het huwelijk overstijgt het perspectief van één bepaalde cultuur of één bepaalde tijd. Het onderwijs van de Schrift stelt het verhaal van onze huidige Westerse cultuur ter discussie, namelijk dat individuele vrijheid de enige weg is om gelukkig te worden. Tegelijkertijd levert het kritiek op traditionele culturen, waarin een ongetrouwde volwassene niet voor vol werd aangezien. In het boek Genesis wordt radicale kritiek geleverd op polygamie, hoe algemeen geaccepteerd dat ook was in de culturen van die tijd, door middel van een levendige voorstelling van de ellende en de schade die erdoor veroorzaakt werd in familierelaties, vooral voor vrouwen. De schrijvers van het Nieuwe Testament deden de heidense wereld verstedd staan door te laten zien dat het volkomen legitiem is om voor het leven ongetrouwd te blijven.⁶ Met andere woorden: de schrijvers van de Bijbel stelden de opvattingen van hun eigen cultuur bij

voortduur ter discussie – die kwamen niet maar simpelweg voort uit de mores en de praktijken van weleer. Wat de Bijbel zegt over het huwelijk kunnen we dan ook niet afdoen als simplistisch of ouderwets of achterhaald. Integendeel, de Bijbel staat vol met praktische, realistische inzichten en adembenemende beloften over het huwelijk. En die zijn niet alleen verpakt in knap geformuleerde stellingen, maar ook in schitterende verhalen en indrukwekkende poëzie.⁷ Alleen als je in staat bent om het huwelijk te bekijken door de bril van de Schrift en niet door de bril van je eigen angsten of romantiek of de bril van je persoonlijke ervaringen of die van de cultuur met haar bekrompen perspectieven, ben je in staat om verstandige beslissingen te nemen over je eigen echtelijke toekomst.

Efeziërs 5:18-33

Bedrink u niet, want dat leidt tot uitpattingen, maar laat de Geest u vervullen en zing met elkaar psalmen, hymnen en liederen die de Geest u ingeeft. Zing en jubel met heel uw hart voor de Heer en dank God, die uw Vader is, altijd voor alles in de naam van onze Heer Jezus Christus. Aanvaard elkaars gezag uit eerbied voor Christus.

Vrouwen, erken het gezag van uw man als dat van de Heer, want een man is het hoofd van zijn vrouw, zoals Christus het hoofd is van de kerk, het lichaam dat hij gered heeft. En zoals de kerk het gezag van Christus erkent, zo moeten vrouwen in ieder opzicht het gezag van hun man erkennen.

Mannen, heb uw vrouw lief, zoals Christus de kerk heeft liefgehad en zich voor haar heeft prijsgegeven om haar te heiligen, haar te reinigen met water en woorden en om haar in al haar luister bij zich te nemen, zodat ze zonder vlek of rimpel of iets dergelijks zal zijn, heilig en zuiver. Zo moeten mannen hun vrouw liefhebben, als hun eigen lichaam. Wie zijn vrouw liefheeft, heeft zichzelf lief. Niemand haat ooit zijn eigen lichaam, integendeel: men voedt en verzorgt het, zoals Christus de kerk, want dat is zijn lichaam en wij zijn de ledematen. 'Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich hechten aan zijn vrouw, en die twee zullen één lichaam zijn.' Dit mysterie is groot – en ik betrek het op Christus en de kerk. Maar ook voor elk van u geldt dat ieder zijn vrouw moet liefhebben als zichzelf, en dat een vrouw ontzag moet hebben voor haar man.

Hoofdstuk 1

Het geheim van het huwelijk

‘Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich hechten aan zijn vrouw, en die twee zullen één lichaam zijn. Dit mysterie is groot.’

Efeziërs 5:31-32

Ik word moe van al die sentimentele verhalen over het huwelijk. Op bruiloften, in de kerk en op de zondagsschool hoor ik verhalen die de diepgang hebben van een wenskaart. Het huwelijk is een hele hoop dingen, maar het is *allesbehalve* sentimenteel. Het huwelijk is heerlijk, maar ook moeilijk. Het is vol vurige vreugde en kracht, maar ook vol bloed, zweet en tranen, vol inzichtgevende nederlagen en uitputtende overwinningen. Ik ken geen enkel huwelijk van meer dan een paar weken oud dat getypeerd kan worden als een sprookje. Het is dan ook niet zo gek dat vers 32 hierboven het enige vers is in Paulus' beroemde betoog over het huwelijk in Efeziërs 5, waarmee de meeste stellen wel uit de voeten kunnen. Soms kruip je in bed, na een lange, zware dag waarop je elkaar probeerde te begrijpen, en kun je alleen nog maar verzuchten: ‘Wat een groot mysterie is dit!’ Bij tijd en wijle lijkt je huwelijk net een onoplosbare puzzel, een doolhof waarin je verdwaald bent.

Dat alles geloof ik, en toch is er geen relatie tussen mensen die groter of belangrijker is dan het huwelijk. In het verhaal van de Bijbel voltrekt God zelf het eerste huwelijk (Gen. 2:22-25). En

als de man zijn vrouw ziet, breekt hij uit in een gedicht en roept hij: ‘Eindelijk!’¹ Uit alles in deze tekst blijkt dat het huwelijk na onze relatie met God de diepste relatie is die er bestaat. Vandaar dat het, net zoals bij het kennen van God zelf, moeilijk en pijnlijk, maar toch ook waardevol en wonderlijk is om je man of vrouw te leren kennen en liefhebben.

Het pijnlijkst, het wonderlijkst – zo wordt het huwelijk in de Bijbel getekend en het is belangrijker dan ooit om het onder de aandacht te brengen en een belangrijke plaats in onze cultuur toe te kennen.

Het huwelijk in verval

De afgelopen 40 jaar zijn de belangrijkste indicatoren voor een goed huwelijk – empirische beschrijvingen van het welzijn van en tevredenheid met het huwelijk in de VS – steeds verder in verval geraakt.² Het echtscheidingspercentage is bijna verdubbeld ten opzichte van 1960.³ In 1970 werd 89% van alle kinderen geboren in een huwelijk, vandaag de dag slechts 60%.⁴ Het meest veelzeggend is dat in 1960 72% van de volwassenen in Amerika getrouwd was, tegenover slechts de helft in 2008.⁵

Uit dit alles blijkt een toenemende mate van gereserveerdheid en pessimisme over het huwelijk in onze cultuur en dat geldt vooral voor jongvolwassenen. Zij denken dat de kans op een goed huwelijk niet erg groot is, en als er al sprake is van een stabiel huwelijk, dan zijn ze doodsbenauwd dat het in seksueel opzicht saai wordt. Chris Rock, een cabaretier, verwoordde het zo: ‘Wat heb je liever: single en alleen of getrouwd en verveeld?’ Veel jongvolwassenen denken dat dit inderdaad de enige twee mogelijkheden zijn. Daarom gaan velen voor iets dat het midden houdt tussen huwelijk en losse seksuele contacten – samenwonen.

Deze praktijk is de laatste 30 jaar exponentieel gegroeid. Vandaag woont meer dan de helft van alle mensen samen voordat ze trouwen. In 1960 deed vrijwel niemand dat.⁶ Een kwart van alle ongetrouwde vrouwen tussen de 25 en 39 leeft tegenwoordig met een partner en uiteindelijk heeft meer dan 60% dat voor het 40ste jaar gedaan.⁷ Achter deze praktijk liggen verschillende wijdverbreide opvattingen. Een daarvan is de aanname dat de meeste huwelijken ongelukkig zijn. Immers, 50% van alle huwelijken, zo redeneert men, eindigt in scheiding en veel van die andere 50% zal ook wel weinig gelukkig zijn. Samenwonen voor je huwelijk, zo denken velen, vergroot de kans op een goede keuze. Zo kun je zien of je bij elkaar past voordat je de grote stap maakt. Het is een manier om te ontdekken of de ander interessant genoeg blijft, of de ‘chemie’ sterk genoeg is. ‘Iedereen die snel getrouwd is – en niet [eerst] heeft samengewoond – is weer gescheiden,’ zo zei een man die meewerkte aan een groot onderzoek van Gallup voor het National Marriage Project.⁸

Het probleem met zulke aannamen en opvattingen is echter dat ze stuk voor stuk vrijwel totaal onjuist zijn.

Het verrassende voordeel van het huwelijk

In tegenstelling tot wat de jongeman in het onderzoek van Gallup beweerde, is er ‘een grote hoeveelheid bewijs waaruit blijkt dat degenen die samenwonen voor het huwelijk, vaker uit elkaar gaan na hun huwelijk’.⁹ Het is begrijpelijk dat mensen die een pijnlijke scheiding van hun ouders hebben meegemaakt, gaan samenwonen. Toch blijkt uit de feiten dat het middel erger is dan de vermeende kwaal.¹⁰

Ook andere wijdverspreide opvattingen zijn onjuist. Al is het waar dat in Amerika 45% van de huwelijken eindigt in een scheiding, toch vindt het grootste percentage echtscheidingen plaats

bij mensen die getrouwd zijn voordat ze 18 waren, hun school niet hebben afgemaakt en een kind hadden voordat ze getrouwd waren. ‘Dus als je redelijk goed bent opgeleid en een behoorlijk inkomen hebt, uit een ongeschonden gezin komt en religieus bent, en als je trouwt na je vijfentwintigste als je nog geen kind hebt, is je kans op scheiding klein.’¹¹

Veel jongvolwassenen zijn positief over samenwonen, omdat ze vinden dat ze over een huis en financiële zekerheid moeten beschikken voordat ze trouwen.¹² Het uitgangspunt is dat het huwelijk veel geld kost. Maar uit onderzoek blijkt het tegendeel, want daarin wordt gesproken over ‘de verrassende economische voordelen van het huwelijk’.¹³ Uit onderzoek dat in 1992 is gedaan naar pensioenen in Amerika blijkt dat degenen die langdurig getrouwd waren, bij hun pensioen 75% meer rijkdom hadden dan degenen die nooit getrouwd waren geweest of die gescheiden waren zonder opnieuw te trouwen. Nog opmerkelijker is het feit dat getrouwde mannen 10 tot 40 procent meer blijken te verdienen dan alleenstaanden met dezelfde opleiding en werkervaring.

Hoe komt dat? Voor een deel heeft dit te maken met het feit dat getrouwde mensen een betere fysieke en mentale gezondheid hebben. Ook functioneert het huwelijk als een krachtige ‘schokbreker’ en helpt het bij het opvangen van teleurstellingen, ziektes en andere moeilijkheden. Je vindt sneller je evenwicht terug. Maar die extra inkomsten komen ook voort uit wat wetenschappers ‘sociale huwelijksnormen’ noemen. Uit onderzoek blijkt dat echtgenoten meer verantwoordelijkheid en zelfdiscipline van elkaar verwachten dan vrienden of familieleden onderling. Om een voorbeeld te geven: alleenstaande mensen kunnen hun geld onverstandig en gemakzuchtig uitgeven zonder dat iemand hen ter verantwoording roept. Maar getrouwde mensen kunnen

elkaar stimuleren om te sparen, te beleggen of geld op zak te houden. Niets maakt een mens meer volwassen dan het huwelijk.¹⁴

De belangrijkste reden waardoor veel jongvolwassenen terughoudend zijn over het huwelijk, is waarschijnlijk hun gevoel dat de meeste mensen ongelukkig zijn in hun huwelijk. Een goed voorbeeld is het forum van Yahoo, waarop een man van 24 vertelde dat hij had besloten om nooit te trouwen. Hij vertelde dat hij zijn besluit in de maanden daarvoor had gedeeld met zijn getrouwde vrienden en dat ze stuk voor stuk moesten lachen en jaloers op hem waren. Allemaal vonden ze hem verstandig. Hij concludeerde dat minstens zeventig procent van de getrouwde mensen ongelukkig moest zijn met hun relatie. Een jonge vrouw reageerde op zijn bericht en was het eens met zijn anekdotische bewijs. Het kwam overeen met haar eigen uitkomsten onder getrouwde vrienden. ‘Van de tien getrouwde stellen (...) zijn er zeven doodongelukkig,’ zo meende ze, en ze voegde eraan toe: ‘Volgend jaar ga ik trouwen, omdat ik van mijn aanstaande man houd. Maar als het anders wordt, ga ik zonder meer scheiden.’¹⁵

Onlangs stond er een artikel in het *New York Times Magazine* over *Monogamy*, een nieuwe film van Dana Adam Shapiro.¹⁶ In 2008 ontdekte Shapiro dat veel dertigers onder zijn vrienden uit elkaar gingen. Ter voorbereiding op zijn film besloot hij tot een stukje geschiedschrijving over uit elkaar gaan – 50 diepte-interviews met mensen die hun huwelijk hadden zien stuklopen. Hij deed echter geen onderzoek naar gelukkige, langdurige huwelijken. Toen hem gevraagd werd waarom hij dat niet had gedaan, paraphraseerde hij Tolstoj: ‘Alle gelukkige stellen zijn hetzelfde. Het komt erop neer dat ze gewoon saai zijn.’¹⁷ ‘Het is dus weinig verrassend,’ zo besluit de verslaggever van *Times*, ‘dat de film uiteindelijk een grimmig, om niet te zeggen ronduit apocalyptisch

beeld van relaties achterlaat.’ De film tekent het verhaal van twee mensen die heel veel van elkaar houden, maar het gewoon ‘niet volhouden’. In andere interviews over de film laat de maker merken dat het volgens hem buitengewoon moeilijk, zo niet compleet onmogelijk is voor twee moderne mensen om van elkaar te houden zonder de individuele vrijheid van de ander te verstikken. Shapiro, die nooit getrouwd is, al hoopt hij op een dag te trouwen en vindt hij dat zijn film niet anti-huwelijk is, heeft volgens de verslaggever een ‘ingewikkeld probleem’ met monogamie. Hiermee weerspiegelt hij de typische opvatting van jongvolwassenen, vooral in de verstedelijkte gebieden van de VS.

Als pastor van een kerk met een paar duizend alleenstaande mensen in Manhattan heb ik talloze mannen en vrouwen gesproken die dezelfde opvattingen hebben over het huwelijk als op die website. Ze onderschatten echter de vooruitzichten op een goed huwelijk. Uit alle onderzoeken blijkt dat het aantal getrouwde mensen dat zegt ‘*zeer* gelukkig’ te zijn in hun huwelijk, hoog is – 61 à 62% – en dat dit aantal de afgelopen tien jaar slechts licht afgenomen is. Het meest opvallend is nog wel dat langetermijnstudies laten zien dat tweederde van de ongelukkige huwelijken binnen vijf jaar weer gelukkig worden als men getrouwd blijft en niet van elkaar scheidt.¹⁸ Dit bracht Linda J. Waite, een socioloog aan de Universiteit van Chicago, ertoe om te zeggen: ‘De voordelen van scheiding worden overdreven.’¹⁹

De afgelopen 20 jaar blijkt uit verreweg de meeste onderzoeksgegevens dat mensen die getrouwd zijn consequent veel meer voldoening uit hun leven halen dan degenen die alleenstaand of gescheiden zijn of samenwonen.²⁰ Ook wordt duidelijk dat de meeste mensen gelukkig zijn met hun huwelijk en dat de meesten die dat niet zijn, het na verloop van tijd weer worden wanneer ze niet scheiden. Verder komen kinderen die opgroeien

in een gezin van twee gehuwde ouders twee tot drie keer vaker goed terecht dan degenen bij wie dat niet het geval is.²¹ Het is dus zonneklaar dat getrouwd zijn en opgroeien met ouders die getrouwd zijn, een geweldige steun in de rug is voor het menselijk welzijn.

De geschiedenis van het huwelijk

Ooit was het huwelijk gemeengoed, vond men het goed en wenselijk, maar dat is vandaag de dag niet meer het geval. In een Amerikaans rapport werd geconcludeerd: ‘Minder dan een derde van de meisjes [in het examenjaar van het voortgezet onderwijs] en iets meer dan een derde van de jongens denken (...) dat het huwelijk beter voor mensen is dan de alternatieven. Uit de beschikbare empirische gegevens blijkt echter consequent het tegenovergestelde, namelijk dat het huwelijk in vergelijking met samenwonen of alleen blijven duidelijke persoonlijke en maatschappelijke voordelen oplevert.’²² In het rapport wordt gesteld dat de opvattingen van de meeste jongvolwassenen niet alleen ingaan tegen wat vroeger gangbaar was en wat in de grote wereldreligies geleerd wordt, maar ook tegen het meest recente bewijs van de sociale wetenschappen.

Waar komt dit pessimisme dan vandaan en hoe kan het dat het niet klopt met de werkelijkheid? Paradoxaal genoeg zou dit pessimisme wel eens kunnen voortkomen uit een nieuw soort onmogelijk idealisme met betrekking tot het huwelijk, dat de vrucht is van veranderde opvattingen in onze cultuur over het doel van het huwelijk. John Witte junior, een rechtsgeleerde, zegt dat het vroegere ‘ideaal van het huwelijk als een contractuele verbintenis voor het leven met het oog op wederzijdse liefde, voortplanting en bescherming langzaam maar zeker plaatsmaakt voor een nieuwe werkelijkheid waarin het huwelijk een “tijdelijk

seksueel contract” is met het oog op de bevrediging van individuele personen.’²³

Witte laat zien dat er in de Westerse beschavingen tegengestelde opvattingen hebben bestaan over ‘wezen en waarde’ van het huwelijk.²⁴ Eerst waren dat het katholieke en het protestantse standpunt. Hoe verschillend ook in de details, beide kenden als doel van het huwelijk het vormen van een verband voor levenslange toewijding en liefde tussen een man en een vrouw. Het was een plechtige verbintenis, die bedoeld was om beide partijen te helpen hun individuele behoeften en belangen ondergeschikt te maken aan de relatie om zo een sacrament van Gods liefde te zijn (het katholieke accent) en om het algemeen belang te dienen (het protestantse accent). Protestanten beschouwden het huwelijk als een gave van God, niet alleen aan christenen, maar voor het welzijn van de gehele mensheid.

Het huwelijk vormde het karakter door man en vrouw samen te brengen in een bindende betrekking. In het bijzonder werd een huwelijk voor het leven gezien als de enige vorm van maatschappelijke zekerheid waarin kinderen konden opgroeien en opbloeien. De samenleving had een gevestigd belang bij het huwelijk als instelling, omdat kinderen in geen enkele andere omgeving beter konden gedijen.²⁵

Maar, zo legt Witte uit, vanaf de verlichting in de 18de en 19de eeuw ontstond er een nieuwe opvatting van het huwelijk. In oudere culturen leerden mensen zin te ontleen aan hun plicht, door de maatschappelijke rol die hun werd toegewezen op zich te nemen en getrouw uit te voeren. Tijdens de verlichting begonnen er dingen te verschuiven. De zin van het leven werd nu de vrijheid van het individu en zijn of haar persoonlijke ontplooiing. Het huwelijk vond zijn zin niet meer in zelfverloochening, door eigen vrijheden op te geven en verplichtingen van

huwelijk en gezin aan te gaan, maar in emotionele en seksuele ontplooiing en zelfverwerkelijking.

Verdedigers van deze nieuwe benadering zagen de goddelijke sacramentele symboliek (het katholieke standpunt) of het nut voor de bredere menselijke samenleving (het protestantse standpunt) niet als het wezen van het huwelijk. Het huwelijk werd meer gezien als een contract tussen twee partijen met het oog op hun wederzijdse individuele groei en genot. Volgens deze opvatting trouwen mensen voor zichzelf, niet om verantwoordelijkheden voor God of de samenleving te vervullen. Daarom moeten ze de ruimte krijgen om hun huwelijk in te vullen zoals hun het beste lijkt en moeten ze niet worden opgezadeld met verplichtingen uit de kerk, de traditie of wat voor gemeenschap ook. Kortom, de verlichting heeft het huwelijk geprivatiseerd, uit de openbaarheid gehaald en het doel veranderd in individueel genot, geen 'groter goed' als weerspiegeling van de goddelijke natuur, vorming van het karakter of opvoeding van kinderen. Langzaam maar zeker is deze nieuwere opvatting over het doel van het huwelijk in de plaats gekomen van de oudere opvattingen in de Westerse cultuur.

Deze verandering is een uiterst zelfbewuste verandering. Een tijdje geleden schreef Tara Parker-Pope een column in de *New York Times*, waarin ze liet zien dat het in het huwelijk om 'mij' draait.

Het lijkt tegen je gevoel in te gaan: de beste huwelijken zijn huwelijken die het individu gelukkig maken. Het huwelijk is toch bedoeld om de relatie op één te zetten? Dat is verleden tijd. Eeuwenlang werd het huwelijk gezien als een sociaal-economische instelling, waarbij de emotionele en intellectuele behoeften van beide echtgenoten ondergeschikt waren aan het

huwelijk zelf. Maar in moderne relaties zoeken mensen naar partnerschap, en graag met partners die je leven interessanter maken (...) [die] elkaar helpen om belangrijke doelen te bereiken.²⁶

Dat is een revolutionaire verandering en Parker-Pope tekent die zonder enige schaamte. Het huwelijk was ooit een openbare instelling die bedoeld was voor het algemeen welzijn, maar is nu een privéaangelegenheid die bedoeld is voor individueel genot. Het huwelijk was vroeger van ons, nu draait het om 'mij'.

Maar ironisch genoeg stelt deze nieuwere opvatting van het huwelijk torenhoge verwachtingen aan echtgenoten, iets wat niet geldt voor de oudere voorstellingen. En zo zitten we wanhopig gevangen tussen irrealistische verlangens en verlamme angsten omtrent het huwelijk.

De zoektocht naar 'de enige ware'

Een duidelijk voorbeeld hiervan is te vinden in een belangrijk Amerikaans onderzoek uit 2002.²⁷ Mannen worden door vrouwen vaak beschuldigd van 'bindingsangst', ze zouden bang zijn om te trouwen. De schrijvers van het rapport reageren bevestigend: 'Uit ons onderzoek naar gedragingen van mannen komt naar voren dat deze populaire opvatting gesteund wordt door bewijs.' In het vervolg geven ze een lijst met redenen die mannen hebben om niet te trouwen, of in ieder geval niet op korte termijn. Het meest opvallende is echter dat heel veel mannen zeggen dat ze pas trouwen als ze 'de ware' hebben gevonden, 'de enige' die echt bij hen past. Maar wat betekent dat?

Toen ik mijn toekomstige vrouw Kathy ontmoette, ontdekten we al snel dat we buitengewoon vaak hetzelfde dachten over boeken, verhalen, onderwerpen, opvattingen en dingen die ons blij

maken. We herkenden een ‘verwante geest’ bij elkaar en zagen mogelijkheden voor een band van diepe vriendschap. Maar dat is niet wat veel jongvolwassenen bedoelen als ze het over de enige ware hebben. Volgens het zojuist genoemde onderzoek zijn er twee hoofdfactoren.

De eerste is lichamelijke aantrekkingskracht en seksuele chemie. Een van de meest terugkerende thema’s in de interviews die Shapiro hield met mensen die onlangs gescheiden waren, was het cruciale belang van goede seks. Eén vrouw legde uit dat zij met haar man getrouwd was, ‘omdat ik dacht dat hij hot was’. Maar tot haar schrik begon hij snel aan te komen en gaf hij niet meer om zijn uiterlijk. Voorbij waren de wittebroodsweken. Voor haar was seks het belangrijkste. Ze maakte er een regel van dat ze alleen seks had als ze het *echt* wilde, maar dat was slechts zelden het geval: ‘Het was voor ons routine geworden om één keer per week seks te hebben, misschien zelfs wel minder. Van afwisseling was geen sprake, van mentale of emotionele bevrediging al evenmin. Er was geen enkele aandrang of opwindning waardoor seks zo heerlijk is – dat gevoel dat je indruk wilt maken, de ander wilt verleiden...’²⁸

Voor haar was seksuele aantrekkingskracht en chemie een belangrijk vereiste om te bepalen of iemand bij haar past.

Seksuele aantrekkelijkheid was echter niet de belangrijkste factor die door mannen werd genoemd in het onderzoek van het National Marriage Project. Volgens hen betekent ‘bij elkaar passen’ bovenal dat de ander bereid is ‘je te aanvaarden zoals je bent zonder je te willen veranderen’.²⁹

Heel wat mannen hebben een afkeer van vrouwen die hen willen veranderen. (...) Sommige mannen zien een goede huwelijks-

partner als de vrouw die ‘in hun leven past’. ‘Als je echt bij elkaar past, dan hoef je niet te veranderen,’ zo legde een van de mannen uit.³⁰

Wat mannen echt mannelijk maakt

Dat is een opvallende breuk met het verleden. Als mannen vroeger trouwden, wisten ze dat dat een grote persoonlijke verandering voor hen betekende. De traditionele opvatting van het huwelijk was onder meer dat het mannen ‘beschaving’ bijbracht. Mannen werden gezien als degenen die meer onafhankelijk waren, minder bereid en in staat dan vrouwen om relaties aan te gaan die wederzijdse communicatie, ondersteuning en samenwerking vereisen. Dus een van de klassieke doelen van het huwelijk was heel nadrukkelijk om mannen te ‘veranderen’ en een ‘school’ te zijn waarin zij konden leren om nieuwe relaties van wederzijdse afhankelijkheid aan te gaan.

Ironisch genoeg vertoonden de mannen in het onderzoek de gedragingen die in het verleden juist werden aangepakt in het huwelijk. De onderzoekers vroegen de mannen die ze interviewden of zij zich realiseerden hoe lastig het is voor vrouwen van hun leeftijd om te trouwen en kinderen te krijgen als ze daartoe lichamelijk bijna niet meer in staat zijn. De mannen waren zich er volledig van bewust dat uitstel van het huwelijk het vrouwen in hun situatie moeilijk maakt om *hun* doelen te bereiken – maar ze hadden er geen begrip voor. Een van hen verwoordde het zo: ‘Dat is hun probleem.’³¹

Voor veel mannen in het onderzoek stond het van tevoren vast dat een relatie met een vrouw hun eigen vrijheid niet zou mogen beknotten. De conclusie in het rapport luidt: ‘Samenwonen biedt mannen op een nette manier toegang tot huiselijke en seksuele bijstand van een vriendin, waarbij ze de ruimte behouden

(...) om onafhankelijk te blijven en rond te kunnen kijken naar een betere partner.’³²

In een opiniestuk in de *New York Times* kwam Sara Lipton met een lijst van prominente mannelijke politici die getrouwd waren, maar zich daardoor niet hadden laten weerhouden om seksuele contacten met andere vrouwen te onderhouden – Arnold Schwarzenegger, Dominique Strauss-Kahn, Mark Sanford, John Ensign, John Edwards, Eliot Spitzer, Newt Gingrich, Bill Clinton en Anthony Weiner. Stuk voor stuk hebben ze een van de belangrijkste doelen van het huwelijk geschonden, namelijk om hun natuurlijke instinct te veranderen, hun hartstocht te beheersen, hun eigen begeerten te verloochenen en dienstbaar te zijn aan anderen.

De gebruikelijke verklaring hiervoor is dat het huwelijk simpelweg niet past bij de mannelijke natuur. Sterker nog, zo zegt men, de meest mannelijke mannen doen het niet zo goed in het huwelijk. Men stelt dat ‘seksuele veroveringsdrift, geflikflooi met vrouwen, onwettige en riskante affaires horen bij de ambitie, drive en zelfverzekerdheid van “alfamannen”.’ Maar Lipton betoogt dat het huwelijk traditioneel gezien de omgeving vormde waarin mannen pas echt mannelijk *werden*. Ze schrijft:

In de Westerse geschiedenis was zelfbeheersing het eerste en meest gewaardeerde kenmerk van mannelijkheid. (...) Een man die zichzelf verloor in eten, drinken, slapen of seks – die ‘zichzelf niet in de hand had’ – werd ongeschikt geacht om zijn gezin in de hand te houden, om nog maar te zwijgen van de staat.

Lipton, hoogleraar geschiedenis aan de State University van New York, concludeert: ‘Na de recente onthullingen over onbesuisd en zelfzuchtig seksueel gedrag bij zoveel volksvertegenwoordig-

gers, wordt het weer eens tijd om eraan te herinneren dat seksuele zelfbeheersing ooit kenmerkend was voor een man, in plaats van seksuele onverschrokkenheid.³³

Het zou verkeerd zijn om de volle verantwoordelijkheid voor deze veranderende huwelijksnormen en -waarden volledig bij mannen neer te leggen. Veel mannen en vrouwen willen vandaag de dag een huwelijk waarin ze emotioneel en seksueel kunnen genieten van iemand bij wie ze ‘zichzelf’ kunnen zijn. Ze willen iemand die leuk, intellectueel uitdagend en seksueel aantrekkelijk is, die veel dezelfde interesses heeft en die zich bovenal kan vinden in de persoonlijke doelen en manier van leven van de ander.

En als je op zoek bent naar iemand die niet al te veel verandering van je vraagt, dan zoek je tegelijk iemand die lekker zichzelf is, iemand die ‘weinig onderhoud’ vraagt en nauwelijks persoonlijke problemen heeft. Je zoekt iemand die geen grote verandering vraagt. En dus zoek je een ideaal iemand – gelukkig, gezond, interessant, tevreden met het leven. Nog nooit eerder heeft er een samenleving bestaan met mensen die zulke hoge idealen stellen bij het zoeken van een man of vrouw.

De ironie van het pessimistisch idealisme

Het is bijna paradoxaal dat dit nieuwe idealisme geleid heeft tot nieuw pessimisme over het huwelijk, maar dat is wel precies wat er gebeurd is. In vroegere generaties werd er veel minder gesproken over ‘de enige ware’ en over het vinden van een zielsverwant. Vandaag de dag zijn we op zoek naar iemand die ons aanvaardt zoals we zijn en die onze wensen vervult, en dat leidt tot een irrealistische hoeveelheid verwachtingen, tot frustratie van zowel degenen die zoeken als degenen die gevonden willen worden.

De zoektocht naar een passende seksuele partner is een pro-

bleem op zich. In een ander Amerikaans rapport staat:

[Ook] de pornografische mediacultuur draagt bij aan de irrealistische verwachtingen die aan een toekomstige zielsverwant worden gesteld. Door alle invloed die mannen ondergaan van verleidelijke beelden op MTV, internet en tv-reclame stellen ze een huwelijk met hun huidige vriendin uit in de hoop dat ze vroeg of laat de combinatie van ‘zielsverwant/babe tegen het lijf lopen.’³⁴

Maar het zou onjuist zijn om de veranderde houding ten opzichte van het huwelijk in onze cultuur volledig toe te schrijven aan de mannelijke zucht naar lichamelijke schoonheid. Vrouwen zijn op hun manier net zo goed beïnvloed door onze consumptiecultuur. Zowel mannen als vrouwen zien het huwelijk niet meer als een middel om karakter en gemeenschap te vormen, maar als een middel om persoonlijke levensdoelen te bereiken. Ze zijn allemaal op zoek naar een huwelijkspartner die ‘voldoet aan hun emotionele, seksuele en spirituele verlangens’.³⁵ En dat veroorzaakt een extreem idealisme dat vervolgens weer leidt tot een zwaar pessimisme, want zul je dan ooit wel iemand vinden met wie je kunt trouwen? Dat is de reden waarom zovelen het huwelijk uitstellen en de meest geweldige kandidaten laten schieten, simpelweg omdat ze ‘niet goed genoeg’ zijn.

Dat is ironisch. Oudere opvattingen van het huwelijk worden afgedaan als traditioneel en benauwend, terwijl de nieuwere opvatting, waarbij het huwelijk om ‘mij’ draait, bevrijdend zou zijn. Toch heeft juist die nieuwere opvatting geleid tot een razendsnel verval van het huwelijk en een gevoel van onderdrukking en hopeloosheid. Een huwelijk dat om ‘mij’ draait, vereist twee volledig aangepaste, gelukkige individuen, die heel weinig

emotionele problemen hebben en nauwelijks persoonlijke gebreken kennen. Het punt is dat zulke mensen er bijna niet zijn en je dus ook niet met ze kunt trouwen. Die nieuwe opvatting van het huwelijk als zelfverwerkelijking heeft ervoor gezorgd dat we veel te veel van het huwelijk verwachten en tegelijkertijd lang niet genoeg.

John Tierney wilde op een waardige manier de humor laten zien van de onmogelijke situatie waarin onze cultuur terecht is gekomen, en schreef daarom een grappig artikel dat een klassieker is geworden: ‘Picky, Picky, Picky’. Daarin somt hij allerlei redenen op die zijn vrienden hadden om een punt achter hun relatie te zetten.

‘Ze sprak “Goethe” verkeerd uit.’

‘Ik kon hem toch niet meer serieus nemen toen ik zag dat hij “A Road Less Traveled” op zijn boekenplank had staan?’

‘Als ze nou eens vier kilo minder zwaar was.’

‘Ja, hij is mijn partner, maar het stelt niet veel voor. En bovendien draagt hij van die korte zwarte sokken.’

‘Nou ja, het begin was geweldig. (...) Knap gezicht, prachtig lichaam, leuke lach. Alles zag er goed uit – tot ze zich omkeerde.’ Hij zweeg onheilspellend en schudde zijn hoofd. ‘Ze had vieze ellebogen.’

Vervolgens bekeek Tierney de persoonlijke advertenties vol buitengewoon irrealistische eisen (de partners die ‘gezocht’ werden, waren vrijwel nergens te vinden), en stelde hij vast dat

jongvolwassenen steeds vaker het slachtoffer zijn van wat hij een ‘Fout-o-Maat’ noemt. Het is een ‘innerlijke stem, een zoemend automaatje in de hersenen dat elke fout bij een potentiële partner meteen opspoor’. Wat is het doel van zo’n ‘Fout-o-Maat’? Een van de mogelijkheden die hij kan bedenken is dat hij ontwikkeld is door mensen ‘die vastbesloten zijn om meer te krijgen dan ze verdienen – en die iedereen afwijst die ook maar enigszins op henzelf lijkt.’ Maar Tierney concludeert dat dit automaatje in de meeste gevallen een excuus is om alleen en dus veilig te blijven. ‘Diep vanbinnen weten ze waarom ze de Fout-o-Maat nodig hebben. (...) Het is niet makkelijk om toe te geven, zeker niet op Valentijnsdag, maar wat ze eigenlijk willen zeggen in al die persoonlijke advertenties is: “Laat mij maar alleen blijven.”’³⁶

Met andere woorden: sommige mensen in onze cultuur verwachten te veel van een huwelijkspartner. Zij zien het huwelijk niet als een plek waar twee mensen met fouten samenkomen om elkaar stabiliteit, liefde en geborgenheid te geven, als ‘een veilige haven in een harteloze wereld’, zoals Christopher Lasch het omschrijft.³⁷ Zij zijn juist op zoek naar iemand die je aanvaardt zoals je bent, die je eigen vermogens aanvult en die je seksuele en emotionele verlangens vervult. Dan kom je inderdaad uit bij een vrouw die hieraan voldoet: ‘Schrijfster/astronaute met een achtergrond als model in de modewereld’³⁸ of het mannelijk equivalent daarvan. Een huwelijk dat niet gebaseerd is op zelfverloochening maar op zelfontplooiing, vereist een partner die weinig tot geen onderhoud vergt en die in jouw behoeften voorziet zonder al te veel te vragen. Simpel gezegd – mensen vragen tegenwoordig veel te veel van een huwelijkspartner.

Weer anderen verwachten niet zozeer te veel van het huwelijk, maar zijn er juist erg bang voor. Volgens Tierney zijn er zelfs

meer mensen in deze categorie, in ieder geval onder zijn vrienden in New York. Het aantal dat droomt van een perfecte match wordt overtroffen door het aantal dat helemaal niet wil, al geven ze dat misschien niet toe. In onze cultuur zijn vrijheid, autonomie en ontplooiing immers de hoogste waarden, en verstandige mensen weten diep vanbinnen dat iedere liefdesrelatie onherroepelijk verlies van die vrijheid betekent. Je kunt wel zeggen: 'Ik wil iemand die mij aanvaardt zoals ik ben,' maar diep in je hart weet je dat je niet volmaakt bent, dat je heel wat aan jezelf moet veranderen en dat degene die je persoonlijk en van dichtbij leert kennen dat ook zal willen. En je weet ook dat die ander behoeften heeft, sterke behoeften, en bovendien gebreken. Dat alles klinkt pijnlijk en dat is het ook en daarom wil je dat alles niet. Maar het is wel lastig om aan de wereld of aan jezelf toe te geven dat je niet wilt trouwen. En daarom stel je je Fout-o-Maat heel gevoelig in. Dat helpt. Daarmee kun je het huwelijk op een afstand houden.

Maar als je het huwelijk alleen maar op een afstand houdt, omdat je je vrijheid niet wilt verliezen, dan doe je iets wat heel erg slecht is voor je hart. C.S. Lewis verwoordt dat beeldend:

Heb iets of iemand lief en je kunt er zeker van zijn dat je hart doorstoken en wellicht gebroken zal worden. Als je het beslist intact wil[t] houden zul je het aan niemand uit handen mogen geven, zelfs niet aan een dier. Omwikkel het maar zorgvuldig met hobby's en met kleine gemakken; blijf verder overal buiten; berg het veilig op in een doosje of de doodskist van je egoïsme. Maar ook in dat doosje – veilig, donker, roerloos en luchtdicht – zal het een verandering ondergaan. Gebroken wordt het niet; het wordt onbreekbaar, ondoordringbaar, onverzoenbaar. Het alternatief voor een tragedie, of althans

voor het risico van een tragedie, is verdoemenis.³⁹

In onze samenleving zijn we dus te pessimistisch over de mogelijkheid van ‘monogamie’, omdat we te idealistisch zijn in onze verwachtingen van een huwelijkspartner, en dat komt allemaal doordat we een foute opvatting hebben over het doel van het huwelijk zelf.

Je trouwt nooit met de juiste persoon

Wat is dan de oplossing? Dat is onderzoeken wat de Bijbel zelf over het huwelijk zegt. Als we dat doen, blijkt niet alleen dat de Bijbel uitlegt waardoor onze cultuur zo in de knel is gekomen, maar ook hoe we daaruit kunnen komen.

De Bijbel legt uit waarom het zo onmogelijk is om de enige ware te vinden. Als pastor heb ik met duizenden stellen gesproken: stellen die naar het huwelijk verlangden, die het probeerden te verbeteren of die vochten om het vol te houden. Hoe vaak heb ik ze niet horen zeggen: ‘*Waarom* is de liefde zo ingewikkeld? Het hoort toch vanzelf te gaan?’ Ik reageer daar altijd ongeveer zo op: ‘Hoe kom je daarbij? Zou een honkbalprof dat ook zeggen: “Waarom is het zo ingewikkeld om een snelle bal te slaan?” Zou iemand die het beste boek van haar generatie wil schrijven dat ook zeggen: “Waarom is het zo ingewikkeld om geloofwaardige personages en een meeslepend verhaal te verzinnen?”’ Het antwoord ligt voor de hand: ‘Maar we hebben het hier niet over honkbal of literatuur. We hebben het hier over *liefde*. Liefde hoort vanzelf te gaan als je bij elkaar past, als je elkaars zielsverwant bent.’

Het christelijke antwoord hierop is dat er *nergens* op de wereld twee mensen zijn die bij elkaar passen. Stanley Hauerwas, hoogleraar ethiek aan Duke University, heeft daarover een bekende